

Leg. 253.

Sprawozdanie

komisji gminnej o petycji gminy miasta Bolechowa dotyczącej autentycznej interpretacji §. 87, ustawy gminnej.

Wysoki Sejmie!

Artykuł XV. ustawy państwowej z dnia 5. marca 1882. L. 18. dz. p. p., tudzież §. 77 ustawy gminnej z dnia 12. sierpnia 1866. Nr. 19. dz. u. kr. nadają gminom prawo nakładania dodatków do podatków stałych i do podatków konsumcyjnych w celu pokrywania wydatków gminnych, o ile dochody w §. 72. ust. gminnej wymienione na to nie wystarczają; zaś §. 87. ust. gm. postanawia, że dodatki te pobierane będą przez te same organa i ściągane za pomocą tych samych środków co podatki.

Przepisy te przeszły dosłownie także do ustawy gminnej dla 30 większych miast z dnia 13. marca 1889. Nr. 29. dz. u. kr.

Zastosowanie przepisów §. 87. ust. gm. z dnia 12. sierpnia 1866 nie ulega żadnym trudnościom przy dodatkach do podatków stałych indywidualnie przypisanych, a zawsze przez c. k. urzędy podatkowe pobieranych.

Inaczej jednak rzecz się ma z dodatkami do podatków konsumcyjnych, wyjątkowo tylko bezpośrednio przez c. k. władze skarbowe pobieranych, w regule zaś prywatnym przedsiębiorcom wydzierżawianych.

Tu nasuwały się zaraz po wejściu w życie ustawy gminnej z dnia 12. sierpnia 1866 bardzo poważne trudności, które zwróciły na siebie uwagę Wydziału krajowego.

Trudności te polegały głównie na tem, że władze rządowe nie pozwalały gminom wydzierżawiać osobno prawa pobierania dodatków do podatków konsumcyjnych i pobierać takowe przez swoich dzierżawców lub przez własne organa nawet tam, gdzie podatek konsumcyjny państwowy był wydzierżawiony, lecz kazały gminom pobierać swoje dodatki przez dzierżawców rządowych.

Pismem z dnia 10. maja 1867 L. 3195 do c. k. Namiestnictwa wystosowanem przedstawił Wydział krajowy mylność zapatrywań niższych władz rządowych i wielce szkodliwy ich wpływ na dochody gminne, — wskutek czego c. k. Namiestnictwo, uznając w zupełności słuszność przedstawień Wydziału krajow., wydało do wszystkich c. k. urzędów powiatowych cyrkularz z dnia 28. lutego 1868. L. 78.803 z pouczeniem, że wszędzie, gdzie podatek konsumcyjny państwowy nie przez władze rządowe wprost, lecz w drodze wydzierżawienia jest pobierany, „nie można gminom „odmawiać prawa wydzierżawiania osobno swego dodatku do podatku konsumcyjnego lub pobierania go przez własne organa.“

Cyrkularz ten przez długie lata był przestrzegany i ustaliła się praktyka nie zakwestyjonowana, że gmina, która uchwaliła pobór dodatku do podatku konsumcyjnego, dodatek ten albo przez własne organa gminne albo przez osobnego swego dzierżawcę pobierała, — jeżeli podatek konsumcyjny państwowy w tej gminie był wydzierżawiony.

Praktyka ta na orzeczeniu c. k. Namiestnictwa oparta dopiero w ostatnich latach zaczepioną została, a w jednym poszczególnym wypadku orzekł c. k. Trybunał administracyjny wyrokiem z dnia 2. marca 1888 L. 760, że postanowienie §. 87. u. g. tak tłumaczyć należy, że w miejscowościach, w których państwowy podatek konsumcyjny jest wydzierżawiony, gmina swoje dodatki do tego podatku tylko przez dzierżawcę rządowego pobierać może, uznając dzierżawcę rządowego za ten „organ“, o którym w §. 87 u. g. jest mowa.

Otrzymawszy ten wyrok Trybunału administracyjnego, Wydział krajowy stając w obrobie zagrożonych dochodów gmin — ustawami im zagwarantowanych, odniósł się pismem z dnia 29. sierpnia 1889 L. 7816. do c. k. Prezydium Namiestnictwa o objawienie opinii Rządu w sprawie zamierzonego wniesienia do Sejmu projektu do ustawy o zmianie §. 87. u. g. w tym kierunku, aby gminy pobierać mogły dodatki do podatku konsumcyjnego samodzielnie i niezależnie od organów pobierających podatek konsumcyjny rządowy.

Na to zapytanie odpowiedziało c. k. Prezydium Namiestnictwa pismem z dnia 28. listopada 1889 L. 13291 na mocy reskryptu c. k. Ministerswa spraw wewnętrznych z dnia 5. listopada 1889. L. 4372 (względnie odezwy c. k. Ministerstwa skarbu do c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych wystosowanej z dnia 17. października 1889. L. 35.026), że c. k. Rząd oświadcza się przeciw zaprowadzeniu odrębnego poboru dodatków gminnych do podatku konsumcyjnego i wskutek tego polecono wszystkim c. k. Starostwom, aby odtąd nie pozwalały gminom odrębnie pobierać dodatków do podatku konsumcyjnego.

Ponieważ c. k. Starosta w Dolinie, opierając się na tem poleceniu, zakazał gminie miasta Bolechowa pobierać przez własnego dzierżawcę dodatki do podatku konsumcyjnego — gmina ta petycją z dnia 7. marca 1892. L. 435/S. prosi o „autentyczną interpretację §. 87. u. g.“

Komisya gminna, której Wysoki Sejm petycją tę przekazał do zdania z niej sprawy, — nie może się wdawać w krytykę wyroku c. k. Trybunału administracyjnego wyżej powołanego i opartą na tym wyroku opinii c. k. Rządu, musi jednak stanowczo oświadczyć, że podziela w zupełności zdanie Wydziału krajowego, wyrażone w referacie do L. 16561/88, że taki sposób poboru dodatków do podatków konsumcyjnych jest wielce szkodliwym dla dochodów gminnych.

Albowiem wydzierżawienie poboru dodatków razem z rządowym podatkiem konsumcyjnym jest prawie niemożliwem, a to nie tylko dla tego, że peryody dzierżawne dla dodatków w przeważnie większej części wypadków nie schodzi się z peryodem dzierżawnym podatku rządowego, — lecz głównie dla tego, że c. k. Rząd wydzierżawia podatek konsumcyjny całymi okręgami obejmującymi kilkanaście gmin za czynsz ryczałtowy, a zatem nie można obliczyć, ile z tego czynszu przypada na poszczególne gminy, a ile zatem na dodatek gminny.

Zmuszając tedy gminę do pobierania swoich dodatków li tylko przez dzierżawcę rządowego, oddaje się gminę na łaskę tego dzierżawcy, który interesów gminy pewnie prrstrzegać nie będzie, albo dodatku nie będzie pobierał z taką scisłością i uwagą, jaka szczególnie przy podatku konsumcyjnym jest pożądaną, albo co gorsza — będzie go pobierał, ale większą część zatai i podatek na pokrycie potrzeb gminnych niszczoney, wpłynie do kieszeni dzierżawcy bez pożytku dla ogółu.

Kontrola jest tu niemożliwą, jakkolwiek bowiem naczelnik gminy ma prawo przeglądać księgi dzierżawcy, to nie ma on możności kontrolowania, czy te księgi należycie są prowadzone i czy wszystko tam wpisane, co wpisać należało.

Dzierżawca ma tysiączne sposoby uchylać się z pod kontroli naczelnika gminy, a w regule odda on gminie z pobranych dodatków tylko tyle, ile sam zechce; gmina będzie przeto zmuszoną wydzierżawić swoje dodatki tylko dzierżawcy rządowemu za czynsz, jaki on płacić zechce, będzie więc faktycznie zależec od dobrej woli dzierżawcy rządowego.

Taki stan rzeczy nie tylko niekorzystnie oddziaływa na dochody gminne, ale działa także demoralizująco na ludność, która z oburzeniem przypatruje się, jak podatek przez nią opłacany idzie we większej części do kieszeni przedsiębiorcy prywatnego.

Nie ulega zatem wątpliwości, że nowe wyrokiem c. k. Trybunału administracyjnego z dnia 2. marca 1888 zaingurowane tłumaczenie §. 87. u. g. sprzeczne z dotychczasową długoletnią praktyką — uszczupla dochody gminy i czyni prawie całkiem iluzoryczne ustawami zagwarantowane prawo gmin pokrywania swoich wydatków dodatkami do podatku konsumcyjnego.

Obawa c. k. Rządu, aby przy odrębnem poborze dodatków gminnych nie powstały konflikty między organami gminnymi a organami do poboru lub kontroli podatku rządowego powołanymi, zdaniem komisji jest płonną, gdyż jedne i drugie organa same nie zdziałać nie mają prawa, lecz zawsze i wszędzie muszą się uciekać do pomocy c. k. straży finansowej, a zatem organa wykonawcze dla dodatków i podatków są te same; dbałość wys. Rządu o wygodę i życzenia ludności podlegającej podatkowi, któraby przy odrębnym poborze dodatków gminnych podwójnej podlegała kontroli, — ustąpić by powinna przed podniesioną tu wyżej stroną ekonomiczną i moralną interesów gmin, których właśnie ci opodatkowani są członkami,

Komisya jest przeto zdania, że sprawę tę w drodze ustawodawczej uregulować należy i że Wydział krajowy nie powinien poprzestać na udzielonej mu pismem c. k. Prezydum Namiestnictwa z dnia 22. listopada 1889. L. 13291 odpowiedzi, lecz ma dalej z c. k. Rządem rokować i obmyśleć środki dla zabezpieczenia prawa gmin nie tylko nakładania ale i należytego zgodnie z interesami gmin pobierania dodatków do podatku konsumcyjnego, dla tego komisya gminna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby sprawę tyczącą się sposobu pobierania dodatków do podatku konsumcyjnego przez gminy nakładanych wszechstronnie zbadał, rokowania w tej mierze z c. k. Rządem przeprowadził i wnioski swoje, dążące do zabezpieczenia gminom dochodu z tych dodatków ewentualnie projekt do ustawy, zmieniającej §. 87. u. g. na przyszłej sesji Sejmowi przedłożył.

We Lwowie 28. marca 1892.

Przewodniczący:

Gustaw Romer.

Sprawozdawca:

Fruchtmann.

